

Ivan Martinac

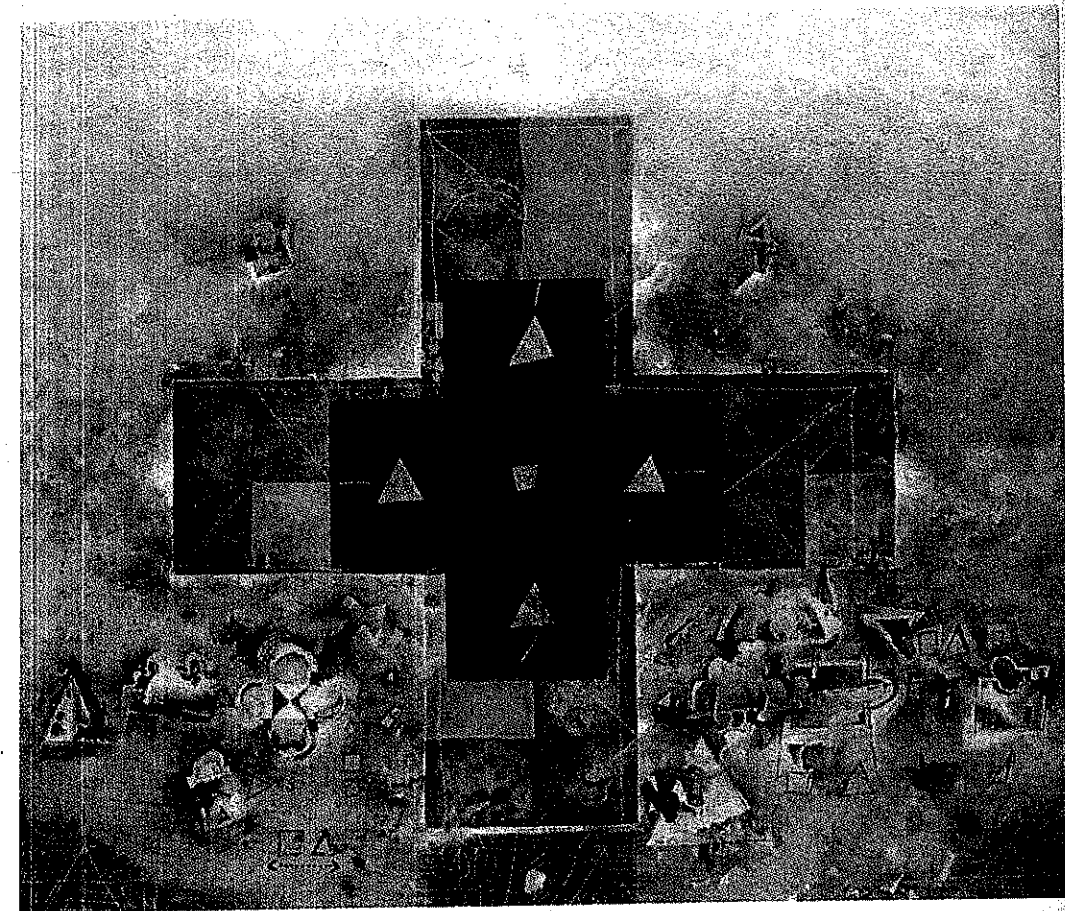
IZLOŽBA MATKA TREBOTIĆA
U SALONU MATICE HRVATSKE

Diplomiravši arhitekturu na beogradskom sveučilištu Matko Trebotić se upušta u veliku, izvornu i nepredvidljivu slikarsku avanturu kao što to rade i njegovi prethodnici sa istog fakulteta: Vlado Veličković i Leonid Šejka. Svaki arhitekt oduvijek je imao tri mogućnosti:

- materijalizirati svoju arhitektonsku misao pristajući na veće ili manje ustupke u izvođenju objekata,
- prepustiti se slijepoj ulici arhitektonskog »fudurizma«, neostvarljivim »kreacijama« na papiru poput Maria Chiattonea i Alberta Sartorisa,
- ili »organizirati prostor« likovnim jezikom.

Matko Trebotić se, izgleda, opredijelio za treću mogućnost, odnosno – za slikarstvo.

Ne zaboravljajući izvanredne rezultate Pieta Mondriana i Paula Kleea, koji nisu proživjeli vlastitu arhitektonsku pretpovijest, usudujem se ovom prilikom ustvrditi da se arhitekt-slikar najdirektnije suprotstavlja minornoj teoriji prema kojoj ne treba prekrivati platno bojom »izraslom« iz »korijena misli« već isključivo »onom« s vrha kista. Čini mi se da arhitekt-slikar danas jednostavnije i bezbolnije od ostalih uspijeva revalorizirati homogeno biće (tijelo i duh) boreći se za oživljavanje tradicije integralnog čovjeka (nazovimo ga: »homo intellectualis«); uspješno izbjegavajući i većini slučajeva i emocionalne i racionalne zamke. Ta vještina, ili bolje rečeno to umijeće prisutno je i kod Matka Trebotića. On se ne zadovoljava ni formalizmom, koji neumoljivo vodi u ponore hedonizma, niti razumskim transponiranjem

KRIŽ I/90, kombinirana tehnika na tvrdoj podlozi, 1990.

realnoga, što neumoljivo vodi u »predjele« bez ikakve avanture. Njegovo slikarstvo nije ni slikarstvo impresija niti slikarstvo racionalnog simbola, tematski kliše kojega možemo otvoriti već poznatim ključem. To je slikarstvo boje i crteža, akcentiranog broja i znaka, diskretnog doživljavanja, trajne uspomene i neodgonetljivog rukopisa, suštinski uklopljeno u plemeniti okvir moderne civilizacije.

Ako slijedimo strjelice na anatomskim putovima bilo koje od njegovih slika, ako slijedimo putokaze kroz prsne koševе i ždrijela »iščašenih« lica stižemo do bespuća na kojem se križaju suvremeni plodovi tehnokratskog društva sa skoro zaboravljenim plodovima dječje mašte.

Na slici »Stvari života u ljubičastome (parenje, ljubljenje)«, ukomponirana je godina 1935. Da li je to godina autorova rođenja? Na slici »Zapis o jednom, već skoro zaboravljenom ljetu (ljubav, žena)« od crvenog kruga preko crvenog kvadrata vodi nas u nepoznato isprekidani pravac, kojega je dužina označena: 1500 km. Je li to udaljenost od Milne do Düseldorfa?

Sa slike »Životni profil gospodina K. (oboreno stablo)« gleda nas oko, kao iz gimnazijske čitanke, a uz samo oko, da se ne dvoumimo, veliko slovo O. ORGANIZIRANI PROSTOR.

»Duhovni pejzaži« Matka Trebotića sadrže koncentrirani očaj i usrdnu prijaznost, istovremeno. Iz njih »zrači« oplemenjeni trud i želja da se dostigne intimno značenje vlastitog odnosa s onim što oko nas postoji.

1971.

Igor Zidić

NOGE ČAROBNAKOVA STOLA

I.

U slikarstvu Matka Trebotića potvrđuje se jedna od temeljnih spoznaja likovnog moderniteta: ona koja nalazi da je i slikovni prostor eminentno vremenit. To znači da slikarstvo (koje se ne bavi samo iluzivnim prikazivanjem predmetnosti) nije nužno – pa ni uvijek! – projekcija tijela u plohu. Ako je tradicionalna figuralna umjetnost bila zaokupljena »prevođenjem« triju dimenzija stvarnoga tijela u dvije dimenzije njegova slikovnog prikaza (pri čemu se izgubljena stvarna prostornost nadoknađuje iluzijom te iste, izgubljene prostornosti), jedan je ogranak modernog slikarstva – od Kandinskog i Kleea naovamo – bio zaokupljen apstrahiranjem baš te iluzije. S kojim ciljem? Zašto? Nove znanstvene ideje o prostoru i vremenu, koje su do 1907. razvili Lorentz, Einstein i Minkowsky, učinile su da se determinizam konvencionalnoga slikarskog prostora-kutije (otvorene prema gledatelju, analogno klasičnom teatru) pokazao neprimjerenim baš onoj stvarnosti na koju se pozivao. Napor i vještina, potrebni da se u slici postigne snažan dojam trodimenzionalnosti (*trompe l'oeil*), pokazuju se izlišnima dok spoznajemo da je takva slika realnosti, zapravo, slika jedne od naših iluzija o njoj. (U vrijeme epohalnih otkrića ideja međuovisnosti povezuje raznorodna područja duhovnog rada pa etos istraživačke solidarnosti nadjačava, načas, kako svijest o autonomnosti specifičnih disciplina, tako i povijesne, iskustvene potvrde da važnost ili značajnost neke slike ne počiva tek na znanstvenoj utemeljenosti njezine prostorne predodžbe.)

Dotadašnja se zamisao prostora – barem onima koji su slijedili avanturu fizikalno-matematičke misli – prikazala hijeratičnom i autoritarnom. Mo-